

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

עבירות המתה בצבא - רצח הריגה וגרם מוות ברשלנות

עבירות המתה הן מהחמורות שבעבירות הפליליות, לכן המבצעים אותן צפויים לעונשים כבדים. השירות הצבאי חושף מפקדים וחיילים למצבי קיצון וללחצים, וכן למצבים מסכני חיים. נסיבות קיצוניות, מצבים מסכני חיים ופעולה תחת לחץ ואיום עלולים להסתיים במוות. כאשר פעולתו של חייל לא הייתה מוצדקת או מדויקת, החייל עלול למצוא עצמו מואשם בעבירת המתה. כיוון שעבירות המתה הן מסוג העבירות החמורות ביותר, וכיוון שהעונשים בגינן חמורים, חשוב שכל חייל ומפקד ידע מה היא הגדרתן החוקית של עבירות ההמתה השונות, ומה העונשים הצפויים למי שימצא אשם בביצוען.

בצבא לא פעם מפקדים וחיילים נתקלים במצבים בהם נדרש מהם להשתמש בכלי הנשק השונים, על כן הם נחשפים לסכנה בה הם עלולים להיות חשודים או מואשמים בעבירות המתה כמו רצח, הריגה וגרימת מוות ברשלנות. עו"ד אסף דוק מסביר אודות יסודות עבירות ההמתה בצבא וכיצד ניתן לפעול בחשד או להאשמה בגינם.

המשפט הצבאי

חייל או מפקד אשר נאשמים בביצוע עבירה במהלך שירותם הצבאי נשפטים בבית משפט צבאי. העונשים הנקצבים בתי המשפט הצבאיים, ככל שמדובר בעבירות פליליות הנמצאות במניין העבירות אשר בחוק העונשין, זהים לאלו הנקצבים בבתי המשפט האזרחיים. משפטו של חייל או מפקד הנאשם בעבירת המתה מתבצע בבית משפט צבאי, ורשאי לייצגו רק עורך דין צבאי - עורך דין אשר קיבל אישור לייצג חיילים ומפקדים בפני בית משפט צבאי.

עבירות ההמתה החדשות

ביולי 2019 נכנס לתוקף חוק עבירות ההמתה, המחלק את עבירות ההמתה החדשות לארבעה סוגים ובהתאם לכך מאפשר לשופטים שיקול דעת נרחב יותר בקציבת העונשים המתאימים. כך למשל, אישה שהרגה את בעלה לאחר שזה התעלל בה ובילדיה תקופה ממושכת, לא תישלח אוטומטית לרצות 20-30 שנות מאסר, ולהבדיל אלף אלפי הבדלות, ניתן יהיה להשית עונשים חמורים על מי שגרם למותו של אדם מתוך אדישות לגורלו או רשלנות פושעת, מבלי שתהיה חובה להוכיח כוונת גרימת מוות.

סוגי עבירות המתה

□ **רצח בנסיבות מחמירות:** זו החמורה שבעבירות ההמתה, והחמורה שבעבירות הקיימות בחוק העונשין ככלל. מדובר ברצח שבוצע לאחר תכנון, מתוך כוונה ברורה לגרום למותו של ההרוג. כמו כן כאשר הרצח מבוצע בצורה אכזרית, כאשר הוא נעשה ממניעים גזעניים, מתוך כוונה להטיל פחד ולהשליט טרור, כאשר ההריגה מבוצעת תוך ביצוע עבירות נוספות, וכיוצא בזה. העונש על עבירת רצח בנסיבות מחמירות הוא מאסר עולם.

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

□ **רצח:** הריגה מתוך כוונה להרוג. העונש על רצח יכול להגיע עד מאסר עולם.

□ **הריגה בנסיבות של אחריות מופחתת:** עבירה זו נחלקת לשניים: הריגה שנעשתה כתוצאה מהתגרות שהביאה את העבריין למצב בו לא יכול היה לשלוט בעצמו, והריגה שמבוצעת על ידי מי שעקב מגבלה נפשית או שכלית אינו מסוגל להבין את משמעות המעשה או להימנע ממנו. העונש שיוטל על מי שמורשע בהריגה בנסיבות אלו לא יעלה על 20 שנות מאסר.

כאשר מדובר בהמתה שבוצעה על ידי מי שסבל התעללות קשה וממושכת בו או ביקרים לו מידיו של ההרוג, כמו למשל אישה מוכה שנטלה את חייו של בעלה, העונש המירבי שיוטל על העבריין יהיה 15 שנות מאסר.

□ **הריגה בקלות דעת:** כאשר ההריגה היא תוצאה של פעולה אותה נקט העבריין, בה היה סיכוי בלתי סביר לגרימת מוות, אשר התממש למרות שהעבריין לא רצה בכך. למשל מוות של נוסע כתוצאה מנהיגה מסוכנת, מוות כתוצאה מבנייה לא בטיחותית, מוות כתוצאה ממשחקים בנשק וכן הלאה. העונש בגין הריגה בקלות דעת הוא עד 12 שנות מאסר.

□ **גרימת מוות ברשלנות:** כאשר כתוצאה מרשלנותו של אדם נגרם מותו של אדם אחר. העונש בגין עבירת גרימת מוות ברשלנות הוא עד 3 שנות מאסר.

עבירות המתה בצבא

התנאים בהם מצויים חיילים ומפקדים בצבא חושפים אותם לנסיבות בהן עלולות להתרחש תאונות, וכן למצבים נפשיים קיצוניים העלולים להסתיים בטרagedיה. לפניכם פירוט נסיבות בהן עלול חייל או מפקד להיות אשם בעבירת המתה:

□ **רצח בנסיבות מחמירות בצבא:** זו עבירה נדירה, והיא נדירה עוד יותר כשמדובר בחיילים. מעבר לנסיבות מחמירות שאינן קשורות לשירות הצבאי, חייל יכול להיות מואשם בעבירה זו אם ביצע רצח של חייל או אזרח מתוך תכנון מוקדם, או אם רצח חייל אויב בזמן שהיה שבוי.

□ **רצח בצבא:** כמו רצח בנסיבות מחמירות, גם עבירת רצח היא נדירה הן בקרב אזרחים והן בקרב חיילים. חייל יכול להיות מואשם ברצח אם למשל הרג חייל או אזרח במהלך קטטה.

□ **הריגה בנסיבות של אחריות מופחתת בצבא:** מצבים בהם חייל יכול להיות מואשם בעבירת הריגה בנסיבות של אחריות מופחתת הם למשל: אם המעשה בוצע כתוצאה מקנטור שהביא את החייל למצב בו אינו יכול לשלוט בתגובותיו, או אם ההריגה בוצעה כאש החייל היה תחת השפעת אלכוהול או סמים.

□ **המתה בקלות דעת בצבא:** אם נגרם מותו של אדם כתוצאה ממשחקי נשק בהם השתתף החייל, כתוצאה מנהיגה מסוכנת של החייל וכיוצא בזה.

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

□ **גרימת מוות ברשלנות בצבא:** חייל או מפקד יכולים להיות מואשמים בגרימת מוות ברשלנות אם המוות נגרם כתוצאה מפליטת כדור, כתוצאה מניהול או אישור אימון בתנאים לא בטיחותיים, אם המוות נגרם כתוצאה מפעילות מבצעית, ועוד.

גרימת מוות לאדם אחר נחשבת לעברה חמורה ביותר בחוק העונשין. עבירת הרצח היא החמורה מבין עבירות ההמתה כאשר העונש בגינה הוא מאסר עולם. בין עבירות ההמתה בחוק העונשין נמנים עבירת הריגה, רצח וגרימת מוות ברשלנות.

ביחידות השונות בצבא, לא פעם מפקדים וחיילים כאחד נתקלים בסיטואציות המאלצות אותם להפעיל את אמצעי הלחימה השונים. מצבי קיצון מסוכנים, פעילויות מורכבות, מערבים וחיכוכים עם אוכלוסיות איכות עשויים להוביל את החיילים לשימוש נרחב בנשק.

עקב כך המשרתים בצבא ההגנה לישראל נתונים לסכנה להיות חשודים או מואשמים בעבירות המתה, למרות היותם נורמטיביים. כל מחדל או מעשה שגרם למוות של אחר נחשב לעבירה. כפי שצוין חוק העונשין מונה שלוש עבירות ביניהם הבדלים עצומים כמו גם ברמת הענישה.

כיצד יש לפעול במקרה של חשד או האשמה בגין עבירת המתה בצבא?

כל חייל ומפקד נדרשים להקפיד על כללי זהירות, לשמור על התנהגות מוסרית, ולציית להוראות החוק. יחד עם זאת, המציאות היא מורכבת, ולא תמיד יש בידיו של אדם להימנע מטעויות וסכנות.

הצבא מתייחס בכובד ראש המירבי למקרים של המתה בצבא, בין אם במהלך פעילות מבצעית ובין אם בשגרה. במידה והואשמת בגרימת מוות של אדם במסגרת שירות הצבאי, דע שדרגתך או עצם היותך חייל לא יגנו עליך מפני העמדה לדין, בו אתה עלול להיות מואשם בעבירות פליליות שעונשים כבדים בצדן. משכך, במידה והנך נחשד או מואשם בגרימת מוות במסגרת שירות הצבאי, עליך ליצור קשר באופן מיידי עם עורך דין המתמחה ברזי החוק הצבאי והפלילי, אשר יגן עליך ללא לאות לכל אורך ההליך המשפטי, ויצמצם ככל האפשר את האשמות אשר יופנו נגדך.

נוכח חשיבותה הרבה של החקירה במצ"ח ונוכח ההשלכות מרחיקות הלכת שעשויות להיות לה על המשך ניהול ההליך הפלילי בעבירות המתה נגדך, חשוב שתיוועץ עם עו"ד צבאי טרם החקירה. דע - כי התייעצות משפטית עוד בטרם הגעתך לחקירת מצ"ח עדיפה על פני יעוץ בדיעבד ותיקון טעויות שנעשו במהלך החקירה. במידה והסתבכת בביצוע מעשה העשוי לגבש נגדך חקירה פלילית במצ"ח באפשרותך ליצור עימנו קשר בכל שעה בטלפון **052-6885006** או באמצעות הטופס המקוון באתר.